

2 विधानसभा-
आवश्यकताधारितं
सूत्रं वदेत् मुख्यमंत्री?

3 भव्यमहाकुम्भः 2025-
प्रयागराजे महाकुम्भे
आस्थायाः आधुनिकतायाः
च अद्वितीयः सङ्गमः

4 अमरहुतात्मा
स्वामिश्रद्धानन्दः

राजस्थानस्य जैसलमेरे जीएसटी परिषदः पञ्चपञ्चाशत-तमीयोपवेशनम्

हिमसंस्कृतवार्ता:। जीएसटी परिषदः
पञ्चपञ्चाशत-तमीयो-पवेशनं राजस्थानस्य
जैसलमेरे जातम्। वित्त-मन्त्री
निर्मलासीतारामणः उपपवेशनस्य अस्य
अध्यक्षतां विदधाति। उपवेशने अस्मिन् गोवा,
हरियाणा, जम्मू-कश्मीर-मेघालय-ओडिशा
राज्यानां मुख्यमन्त्रिणः, अरुणाचल प्रदेश,
मध्यप्रदेश, तेलंगाना-राज्यानां उपमुख्यमन्त्रिः
च भागं निर्वहन्ति। एतदतिरिच्य राज्य-
केन्द्रशासित प्रदेशानां वित्तमन्त्रिणः अपि
समाविष्टाः सन्ति।

राष्ट्रेषु कल्याणं, शान्तिं, मनःसन्तोषं च प्रवर्धयितुं प्रथमः विश्वध्यानदिवसः आचरितः

हिमसंस्कृतवार्ता:। गतदिने प्रथमः
विश्वध्यानदिवसः आचरितः, यो हि
राष्ट्रेषु कल्याणं, शान्तिं, मनःसन्तोषं च
प्रवर्धयितुं वैश्विकपरिकल्पना अस्ति।
आयोजनस्य विषयः आसीत्
"वैश्विकशान्तये-सौहार्दाय च ध्यानम्।
विश्वे सर्वत्र भारतीयसंस्थानैः मानसिक-

शारीरिक-कल्याणाय ध्यानस्य
परिवर्तनकारी-शक्तेः उपरि बलं दत्त्वा
प्रथमः विश्व-ध्यान-दिवसः आचर्यते।
संयुक्तराष्ट्र-सङ्घनभारते 'ध्यानं इति
कार्यक्रमस्य आतिथ्यं कृतम् 'वैश्विक
शान्ति-सद्भावया च ध्यानं' इति
संयुक्तराष्ट्रसङ्घस्य न्यासपरिषदि
भारतस्य स्थायीप्रतिनिधिना पी हरीशेन
ध्यानस्य प्राचीन भारतीय परम्परायाः
विषये प्रकाशितम्। प्रधानमन्त्रिणा
नरेन्द्र मोदिना देशस्य नागरिकान् ध्यानं
दैनिकजीवने सम्मिलितुम् आह्वानं
कृतम्, सामाजिकान्तर्जालीय संदेशे
श्रीमोदी उक्तवान् यत् ध्यानं स्वजीवने
अपि च अस्माकं समाजे ग्रहे च शान्तिं
सौहार्दं च आनेतुं सशक्तः उपायः
अस्तीति।

कच्छस्य परम्परायाः, संस्कृतेः, धरोहरस्य च प्रतीकः इति रणोत्सवः

हिमसंस्कृतवार्ता:। प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना
गुजरातस्य कच्छस्य धरोडो इत्यत्र आयोजितस्य
रणोत्सवस्य प्रशंसा कृता। एकस्मिन्
सामाजिकान्तर्जालीय संदेशे प्रधानमन्त्रिणा
उल्लिखितं यत् अयं उत्सवः कच्छस्य
परम्परायाः, संस्कृतेः, धरोहरस्य च प्रतीकः
इति यः सर्वान् मोहयति। असौ अवदत् यत्
महोत्सवः अद्भुतस्य शिल्पविपण्यः,
सांस्कृतिककार्यक्रमस्य, खाद्यपरम्परायाः च
माध्यमेन आगन्तुकानां आजीवनं यावत्
अविस्मरणीयम् अनुभवं प्रददाति।
प्रधानमन्त्रिणा जनैः आग्रहः कृतः यत् ते
परिवारेण सह जीवने एकवारं अवश्यमेव
रणोत्सवस्य दर्शनं कुर्वन्तु इति।

भारत-कुवैत देशाभ्यां मैत्रीपूर्ण-सम्बन्धाः अधिकाः दृढीभूताः भविष्यन्ति- प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी

हिमसंस्कृतवार्ता:। प्रधानमन्त्री नरेन्द्र
मोदी द्वि-दिवसात्मकीय-स्वीय
आधिकारिक-यात्रायां कुवैत-नगरं
सम्प्राप्तवान्। एषा प्रधानमन्त्रिणः
यात्रा कुवैत-देशस्य अमीर शेख-
मेशल-अल-अहमद-अल- जाबेर-
अल-सबाह-वर्यस्य निमन्त्रणे वर्तते।

प्रधानमन्त्रिणोक्तं यत् असौ कुवैत-
नगरे भारतीय- समुदायस्य जनैस्साकं
मिलितवान्। ये जनाः उभयोः देशयोः
मध्ये सम्बन्धान् प्रगाढं कर्तुं प्रयासरताः
आसन् तैः सह मिलितुं असौ समुत्सुको
आसीत् इति प्रधानमन्त्रिणा
प्रतिपादितम्। प्रधानमन्त्रिणा
नरेन्द्रमोदिना खाति-क्षेत्रस्य प्रमुख-
खेल-प्रतियोगिता- 'अरेबियन-गल्फ-
कप' इत्यस्य उद्घाटनाय आमन्त्रणे
कुवैत-प्रशासनं प्रति आभारः
प्रकटितः। श्री मोदिनोक्तं यत् तस्याः
यात्रायाः अस्याः भारत-कुवैत देशाभ्यां
मैत्रीपूर्ण-सम्बन्धाः अधिकाः दृढीभूताः
भविष्यन्ति।

विश्व-स्वास्थ्य संघटनम्- भारतदेशेन मलेरिया रोगस्य प्रकरणेषु न्यूनता अधिगता

विश्व-स्वास्थ्य-संघटनेन - WHO इत्यनेन
प्रतिपादितं यत् भारतदेशेन मलेरिया रोगस्य
प्रकरणेषु न्यूनता अधिगता। एषा एका
उल्लेखनीया प्रगतिः अपि विद्यते। प्रवर्तमान-
वर्षस्य स्वास्थ्य- संघटनस्य विश्व-मलेरिया-
विवरणे इदं स्पष्ट-रूपेण प्रकाशितं यत् ब्रिटेन-
देशस्य संसद परिसरे सप्ताहे अस्मिन् सञ्जाते
उपवेशने सर्वेषां हितधारकाणां विवरणे विचार-
विमर्शो जातः।

प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना पूर्वोत्तरीय-क्षेत्रं विश्वस्य केन्द्रं विनिर्मितम्- अमितशाहः

हिमसंस्कृतवार्ता:। गृहमन्त्रिणा अमित शाहेनोक्तं यत् प्रधानमन्त्रिणा
नरेन्द्रमोदिना पूर्वोत्तरीय-क्षेत्रं विश्वस्य केन्द्रं विनिर्मितम्। अगरतलायामद्य
पूर्वोत्तर-परिषदः द्वि-सप्तति तमीये पूर्ण-सत्रं सम्बोधयता तेनोक्तं यत्
विगतानि दश-वर्षाणि पूर्वोत्तरीय-क्षेत्राणाकृते महती-महत्वपूर्णानि आसन्।
तेन भणितं यत् केन्द्रं सर्वकारः निवेशकान् पूर्वोत्तर-क्षेत्रेषु विनिवेशाय
प्रोत्साहयति। श्री शाहेनोक्तं यत् पूर्व पूर्वोत्तरस्य केवलं चर्चा एव प्रचलति स्म।
अधुना प्रधानमन्त्रिणा क्षेत्रस्यास्य विकासाय निष्पक्षतया बहवः प्रयासाः
विहिताः। एतेन क्षेत्राणि एतानि महत्वपूर्णानि सञ्जातानि, केन्द्रीय
गृहमन्त्रिणोक्तं यत् आगामिषु दिवसेषु पूर्वोत्तरस्य सर्वाणि राज्यानि समृद्धानि
भविष्यन्ति। तेन एतदपि भणितं यत् प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदी तदीय भारतीय
जनता पार्टीति दलं च पूर्वोत्तरं अशेष-देशस्य समक्ष आनेष्यति। श्री शाहेन
प्रतिपादितं यत् क्षेत्रेऽस्मिन् उग्रवादी गतिविधयः अपि अपचिताः जाताः।
मानव जीवनस्य क्षतिः अपि न्यनीभूता।

सुभाषितम्

स्थानभ्रष्टाः न शोभन्ते,
दन्ताः केशाः नखा नराः।
इति विज्ञाय मतिमान्,
स्वस्थानं न परित्यजेत्॥

हिन्द्यर्थः- यदि मनुष्य के दांत, केश,
नख इत्यादि अपना स्थान त्याग कर
दूसरे स्थान पर चले जाएं तो वे
कदापि शोभा नहीं देंगे (अर्थात् मनुष्य
की काया विकृत प्रतीत होने लगेगी)।
इसी प्रकार किसी व्यक्ति को स्वस्थान
(अपना गुण, सत्कर्म इत्यादि) का
त्याग नहीं करना चाहिए।

प्रतिदिनं नवीनतमं
हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकवार्तापत्रं प्राप्यर्थं
7876636263
Whatsapp संख्या मध्ये
नमो नमः लिखन्तु

To get the latest
himsanskritvartah
Daily Sanskrit Newspaper
every day, write Hello on
7876636263 Whatsapp

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-
अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः
पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवं कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कोण्डा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः - १७७१११

उत्तराखण्डस्य राजधान्यां
देहरादूने "वन-विवरण-
त्रयोविंशत्युत्तर-द्वि-सहस्रतम"
इत्यस्य विमोचनम्

हिमसंस्कृतवार्ता:। पर्यावरण-वन-
ऋतुपरिवर्तनमन्त्रिणा भूपेन्द्रयादवेन
उत्तराखण्डस्य राजधान्यां देहरादूने "वन-
विवरण-त्रयोविंशत्युत्तर-द्वि-सहस्रतम"
इत्यस्य विमोचनं विहितम्। विवरणमिदं
प्रत्येकस्मिन् वर्षद्वयाभ्यन्तरे भारतीय-
वन-सर्वेक्षण-विभागेन प्रकाश्यते। अपि
च देशस्य वन-वृक्ष- संसाधनानाम्
आकलनं प्रस्तौति। विवरणानुसारेण
भारतस्य आहत्य वृक्षावरण-क्षेत्रं अष्ट-
लक्ष- सप्तविंशतिसहस्र सप्तपञ्चाशदुत्तर-
त्रिशत-वर्ग-किलोमीटर-इति वर्तते, यः
देशस्य भौगोलिक- क्षेत्रस्य पञ्चविंशत-
प्रतिशतं विद्यते। विगत-एकविंशत्युत्तर-
द्विसहस्रतम-वर्षस्य आकलन- तुलनायां
वन-क्षेत्रं पञ्चचत्वारिंशदुत्तर-चतुर्दश-
शत-वर्ग-किलोमीटर इति विवर्धितम्।

विधानसभा- आवश्यकताधारितं सूत्रं वदेत् मुख्यमंत्री?

वीरभद्रसिंहस्य विरुद्धम् आचरति सुखविन्दरसिंहसुक्खुः - जयरामठाकुरः

हिमसंस्कृतवार्ता:- धर्मशाला। विरोध-प्रदर्शकसभा- त्यागस्य (वॉकआउट) अनन्तरं विपक्षनेता जयरामठाकुरः अवदत् यत् १८६५ संस्थाः सर्वकारेण पिहिताः सन्ति। सदनस्य चर्चायां भाजपाविधायकानां सम्यक् उत्तराणि न दत्तानि इति सः अवदत्। आवश्यकता आधारितस्य विषये वदन् भ्रमस्य निर्माणार्थं प्रयत्नाः कृताः। सः अवदत् यत् सर्वकारेण १०३ नूतनाः संस्थाः उद्घाटिताः, परन्तु तेषु अपि भेदभावः अस्ति। यदा मुख्यमन्त्री पृष्ठः यत् केन आधारेण संस्थाः उद्घाटिताः इति तदा मुख्यमन्त्री आवश्यकताधारितम् इति विषये वक्तुं आरब्धवान्। एतादृशे सति प्रश्नः उद्भवति यत् आवश्यकताधारितम्

(Need Based) इत्यस्य किं सूत्रं स्वीकृतम् इति। जयरामठाकुरः अवदत् यत् अप्रैलमासस्य प्रथमदिनात् परं उद्घाटिताः सर्वाः संस्थाः पिहिताः अभवन्, तथैव बजट-प्रावधानेन उद्घाटिताः संस्थाः अपि पिहिताः अभवन्। विपक्षनेता पृष्ठवान् यत् आवश्यकताधारितम् इत्यस्य किमपि मूल्याङ्कनं कृतम् अस्ति वा इति। राजनैतिकप्रयोजनाधारितं निर्णयं गृहीत्वा संस्थाः पिहिताः आसन्। एतत् प्रथमवारं कृतम्। आहत्य १०९६ प्राथमिक- विद्यालयाः पिहिताः अभवन्। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहः मूषावादस्य सर्वान् अभिलेखान् भङ्गं कृतवान् इति विपक्षनेता अवदत्। जनजातीयक्षेत्रस्य दूरस्थस्य विधानसभाक्षेत्रस्य च मध्ये स्थिताः संस्थाः पिहिताः इति विपक्षनेता अवदत्। वीरभद्रसिंहः कथयति स्म यत् राज्यस्य एकः अपि बालकः शिक्षया वञ्चितः न भवेत्, परन्तु सुखविन्दरसिंहसुक्खुः अद्यापि वीरभद्रसिंहस्य विरुद्धम् आचरति। निर्वाचनात् पूर्वं संस्थाः उद्घाटिताः इति विपक्षनेता अवदत्। सः अवदत् यत् आचारसंहितानुसारम् अपि देहरायां संस्थाः उद्घाटिताः, राज्यस्य सहस्राणि छात्राः शैक्षणिकसंस्थाः पिहितं कृत्वा शिक्षायाः वंचिताः अभवन्।

SPU Mandi: सरदारपटेलविश्वविद्यालये २६-२७ दिनाङ्कयोः राष्ट्रीयसंगोष्ठी भविष्यति

हिमसंस्कृतवार्ता:- डॉ पद्मनाभः, मण्डी।

सरदारवल्लभभाईपटेलस्य १५०तमस्य जयंतीमहोत्सवस्य निमित्तं सरदारपटेलविश्वविद्यालये मण्ड्यां २६- २७ दिसम्बरदिनाङ्कयोः "राष्ट्रीयएकता भारतस्य एकीकरणं च" विषये राष्ट्रीयसंगोष्ठी आयोजिता भविष्यति। विश्वविद्यालयस्य कुलपतिः प्रो. ललितकुमारअवस्थी उक्तवान् यत् संगोष्ठ्याः उद्देश्यः भारतस्य एकतायाः अखण्डतायाः च कृते सरदारपटेलस्य अद्वितीयं योगदानं प्रकाशयितुम् अस्ति। सरदारपटेलः ५६०तः अधिकान् रियासतान् भारतीयसंघे एकीकुर्वन् अतीव महत्त्वपूर्णं योगदानं दत्तवान्। तस्य दूरदर्शिता, दृढनिश्चयः च नेतृत्वं सर्वेषां प्रेरणास्रोतं भवति। इयं संगोष्ठी इशू शिमला इत्यस्य क्षेत्रीयकेन्द्रेण, सरदारपटेलविश्वविद्यालयेन, ठाकुररामसिंहशोधसंस्थानेन हमीरपुरेण, इतिहासविभागेन सरदारपटेलविश्वविद्यालय मण्डी इत्येतेषां संयुक्तसहयोगेन आयोजिता भविष्यति। धर्मपुरस्य विधायकः चंद्रशेखरः, विश्वविद्यालयस्य कार्यकारीपरिषदः सदस्यः च मुख्यातिथयः भविष्यन्ति। प्रो. ए. डी. एन. वाजपेयी राष्ट्रीयसंगोष्ठ्याः विशेषवक्त्ररूपेण आमन्त्रितः अस्ति।

सहकारी-वित्तकोषेषु आवश्यकतायुतेभ्यः सम्पत्तिग्रहणात् वारयितुम् ओटीएस-प्रवर्तनं भविष्यति

हिमसंस्कृतवार्ता:- धर्मशाला। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः विधानसभायां आधासनं दत्तवान् यत् सर्वकारः सहकारीवित्तकोषेषु एकवारं निस्तारणयोजनां आनयिष्यति येन आवश्यकतायुतानां निर्धानानाम् ऋणधारकाणां सम्पत्तिग्रहणात् उद्धारः भविष्यति। योजना काङ्गडा-केन्द्रीय-सहकारीवित्तकोषे, राज्यसहकारीवित्तकोषे, भूबन्धकवित्तकोषे च प्रवर्तयिष्यते। मुख्यमन्त्री भाजपा विधायकेन सतपालसिंहसती इत्यनेन पृष्ठस्य प्रश्नस्य उत्तरं ददाति स्म। एषः प्रश्नः काङ्गडा-केन्द्रीयसहकारीवित्तकोषे आनीतायाः

एकसमयनिस्तारणयोजनायाः विषये आसीत्। अस्य प्रतिक्रियारूपेण मुख्यमन्त्रिणा सुखविन्दरसिंहसुक्खुना उक्तं यत् केसीसीवित्तकोषेण २०२२ तमे वर्षे एकसमयनिस्तारणयोजनायां ५४६१ प्रकरणानाम् निराकरणं कृतम्। अस्मिन् १९८ कोटिरुप्यकाणां ऋणराशिः, १५० कोटिरुप्यकाणां राशिः क्षमाकृता। तदनन्तरं वित्तकोषे ४४२० प्रकरणाः पिहिताः अभवन्। ११२ कोटिरुप्यकाणि दत्तानि सन्ति। अद्यापि १०४१ वित्तकोषसंख्यानां निस्तारणं कर्तव्यम् अस्ति। सतपालसती इत्यनेन उक्तं यत् एतस्याः योजनायाः अभावेऽपि बहवः निर्धनाः, दुःखिताः च जनाः संपत्तिग्रहणस्य संकटं प्राप्नुवन्ति, ये केनचित् कारणेन ऋणं गृहीतवन्तः आसन्। एतेषां विषये राज्यसर्वकारेण सहानुभूतिपूर्वकं चिन्तनस्य आवश्यकता वर्तते। तस्य प्रतिक्रियारूपेण मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् पूर्वजयरामसर्वकारस्य समये एकसमयनिस्तारणस्य अन्तर्गतं १० लक्षरुप्यकाणाम् अधिकं मूल्यम् ऋणं गृहीतम्, परन्तु अधुना आवश्यकतायुतानां आसक्तिः उद्घाराय, तदर्थं च नूतनां योजनां आनेतुं सर्वकारः विचारयिष्यति एतत्, आरबीआई मार्गदर्शिकानुसारं तदनुसारं निर्णयः क्रियते।

केन्द्रस्य एशियाई विकासबैङ्कस्य च मध्ये सार्द्धं त्रिशत् ऋण-सहभागित्वे हस्ताक्षरं जातम्

हिमसंस्कृतवार्ताः। केन्द्रस्य ADB इत्यस्य एशियाई विकासबैङ्कस्य च मध्ये सार्द्धं त्रिशत् मिलियन डॉलरमितस्य नीति-आधारित-ऋण-सहभागित्वे हस्ताक्षरं जातम्। इदं ऋणं बहुविधस्य एकीकृत-पारिस्थितिकी-तन्त्रस्य (SMILE) इत्यस्य सुदृढीकरणस्य द्वितीयस्य उपकार्यक्रमस्य भागः अस्ति। कार्यक्रमे विनिर्माणं वर्धयितुं आपूर्तिश्रृङ्खलायाः शिथिलता च संशोधनं उद्दिश्य उपकार्यक्रमद्वयं समावेशितम् अस्ति। वाणिज्य-उद्योगमन्त्रालयेन विज्ञप्ति उक्तं यत् भारतस्य रसद-क्षेत्रस्य विकासः तस्य विनिर्माणक्षेत्रस्य प्रतिस्पर्धा वर्धयितुं महत्त्वपूर्णः अस्ति। मन्त्रालयेन एतदपि उक्तं यत् भारत-एडीबी-इत्येतयोः सहकार्यं रसद-क्षेत्रे विकासं नवीनतां च पोषयितुं सहभाग-प्रतिबद्धतां प्रतिबिम्बयति, भारतस्य व्यापक-आर्थिक-विकास-लक्ष्याणां समर्थनं च करोति।

जम्मू-कश्मीरे चत्वारिंशत्-दिवसानां शीतऋतोः चिल्लई कलां" प्रारब्धं जातम्

हिमसंस्कृतवार्ताः। जम्मू-कश्मीरे चत्वारिंशत्-दिवसानां शीतऋतोः चिल्लई कलां" प्रारब्धं जातम्। विगत-रात्रौ-कश्मीर-उपत्यकायां सर्वेषु क्षेत्रेषु भीषण-शीत-प्रकोपः आकलितः। अखिल-कश्मीर-क्षेत्रे रात्रौ तापमानः अत्यधिकः न्यूनः आकलितः।

हिमाचलस्य उपभोक्तृभ्यः खाद्यतैलस्य प्राप्तये अधुनापि प्रतीक्षा कर्तव्या

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। हिमाचले द्विमासाभ्याम् उपभोक्तृभ्यः तैलं न लब्धम्। मूल्ये सहमत्यभावे सर्वकारेण निविदा निरस्तीकृता। अधुना नवीनतया निविदा प्रक्रिया आरब्धा अस्ति। इदानीं सर्वकारस्य पक्षतः उक्तं यत् आगामिमासे निविदा प्रक्रिया सम्पूर्णा कृत्वा उपभोक्तृभ्यः त्रिमासिकं तैलं एकस्मिन्नेव काले प्रदास्यन्ते। हिमाचलप्रदेशे उन्नविंशतिसहस्राधिकं खाद्यान्नपत्र धारकाः सन्ति। द्विमासाभ्यां उचितमूल्यस्य आपणेषु तैलाभावात् उपभोक्ताः बाह्यमार्गं गत्वा तैलं क्रयन्ति। विपण्यां सर्षपतैलस्य मूल्यं १६०तः २०० रूप्यकपर्यन्तं अस्ति। अस्मिन्मासे विभागेन निविदा प्रक्रिया आरब्धा। अतः

उपभोक्तृभ्यः शीघ्रं तैलं प्राप्यते इति आशा जाता। किन्तु मूल्यम् अत्यधिके सञ्जाते सर्वकारेण निविदा पुनः निरस्तीकृता। अधुना खाद्यापूर्तिनिगमेन नवीनतया तैलस्य निविदाः आमन्त्रिताः। सर्षपतैलाय ३, परिष्कृततैलाय आवेदनस्य अन्तिमातिथिः ४ जनवरी निश्चिता। विभागस्य पक्षतः उक्तं यत् निविदाः प्राप्ताः चेत् प्रक्रिया शीघ्रं सम्पूर्णा भविष्यति। उपभोक्तृभ्यः त्रिमासिकं तैलम् एकस्मिन्नेव काले प्रदास्यते। खाद्यापूर्तिनिगमस्य प्रबन्धननिदेशकः राजेश्वर गौयलः उक्तवान् यत् पुरातनी निविदा निरस्ती कृता। इदानीं नवीनतया तैलनिमित्तं कम्पनीभ्यः निविदाः आमन्त्रिताः। उपभोक्तृभ्यः एकस्मिन्नेव काले त्रिमासिकं तैलं प्रदास्यते।

भव्यमहाकुम्भः 2025-प्रयागराजे महाकुम्भे आस्थायाः आधुनिकतायाः च अद्वितीयः सङ्गमः, प्रथमवारम् आगन्तुकाः लब्धुं शक्नुवन्ति गुम्बजनगर्याः आनन्दः

- महाकुम्भनगरस्य अरैलनगरे एकपञ्चाशत् कोटिरूप्यकाणां व्ययेन त्रिहेक्टेयरक्षेत्रे निर्माणं भवति अद्भुतं गुम्बजनगरी
- गुम्बजनगर्यां सर्वदा षष्ठ्यधिकत्रिशतडिग्रीतः प्रत्येकस्मिन् समये पर्यटकाः आनन्दयितुं शक्नुवन्ति महाकुम्भस्य भव्यं दृश्यम्
- पर्यटनस्य निजीसंस्थायाश्च सहयोगेन सज्जीक्रियते देशस्य प्रथमं गुम्बजनगरी, दिसम्बरमासस्य त्रयोविंशतिः दिनाङ्के मुख्यमन्त्री कर्तुं शक्नोति निरीक्षणम्।

इत्यस्य अनुसारं पञ्चदशतः अष्टादशफीटमितं पर्यन्तम् ऊर्ध्वतायां गुम्बजनगरी निर्मायते, यस्मिन् 32x32 इत्यस्य आहत्य चतुस्त्र्यवर्शितं गुम्बजानां निर्माणं क्रियते।

अस्मिन् षष्ठ्यधिक- त्रिशतडिग्रीतः पॉलीकार्बनशीट इति गुम्बजाः सन्ति। एते सम्पूर्णतया गुलिकारोधकः अग्निरोधकः इति च सन्ति। अत्याधुनिकसुविधाभिः सह चतुर्विंशतिः होराः यावत् तत्रैव स्थित्वा पर्यटकाः कुम्भं द्रष्टुं शक्नुवन्ति। अस्यानुभवः पर्वतस्थानकात् महाकुम्भस्य अवलोकनम् इव अस्ति।

गुम्बजेन सह विलासपूर्णकुटीराणाम् अपि प्राप्स्यन्ते आनन्दम्

अस्मिन् सम्पूर्णे गुम्बजनगरे षडसप्तत्यधिकैकशतानि कुटीराणि अपि निर्मायन्ते यत्र सर्वाः आधुनिकसुविधाः उपलभ्यन्ते। 16x16 आकारस्य प्रत्येकस्मिन् कुटीरे वातानुकूलितयन्त्रं, ऊष्णोदकयन्त्रं, सात्विकाहारं चेत्यादीनां व्यवस्था भविष्यति। कुटीरस्य भाटकं स्नानपर्वदिने एकाशीतिः सहस्ररूप्यकाणि अपि च सामान्यदिनेषु एकचत्वारिंशत् सहस्ररूप्यकाणि भविष्यति। तथैव गुम्बजस्य भाटकं स्नानपर्वदिने एकलक्षदशसहस्ररूप्यकाणि अपि च सामान्यदिनेषु एकाशीतिः सहस्ररूप्यकाणि च स्थापितानि सन्ति। गुम्बजस्य ऑनलाइन बुकिङ्ग इति आरम्भम् अस्ति। कुटीरस्य वातावरणम् आध्यात्मिकं कर्तुं धार्मिक- सांस्कृतिक- कार्यक्रमानां प्रस्तुतिः अपि भविष्यति। नवीनतायाः एतेन प्रयासेन महाकुम्भे अन्ताराष्ट्रियस्तरस्य पर्यटनसुविधानाम् अभिलेखः अपि निर्मास्यते। संस्थानिदेशकः अमित जौहरी कथयति यत् दिसम्बरमासस्य त्रयोविंशतिः दिनाङ्के महाकुम्भस्य सज्जतायाः निरीक्षणाय आगच्छन् उत्तरप्रदेशस्य मुख्यमन्त्री योगी आदित्यनाथः तम्बूनगरस्य निरीक्षणकाले गुम्बजनगरस्य निरीक्षणमपि कर्तुं शक्नोति।

चलचित्रवार्ताः

वरुण धवनस्य बेबी जॉन इति चलच्चित्रं ३ सहस्रेषु स्थानेषु प्रदर्शितं भविष्यति

हिमसंस्कृतवार्ताः- जगदीशडाभी (मुम्बई)

बॉलीवुड-तारकस्य वरुणधवनस्य बेबी जॉन चलच्चित्रस्य प्रदर्शनाय बहुदिनानि अवशिष्टानि न सन्ति। इदं चलच्चित्रं दिसम्बरमासस्य २५ दिनाङ्के प्रदर्शितं भविष्यति। वरुणधवनस्य अस्मिन् चलच्चित्रे कीर्तिं सुरेशः वामिका गब्बी च मुख्यभूमिकासु अपि दृश्यन्ते। सलमानखानः अपि अस्मिन् चलच्चित्रे दृश्यते। सलमान खानः 'कैमियो' इति भूमिकायां दृश्यते। अधुना चलच्चित्रसम्बद्धा महती वार्ता आगता। प्राप्तवार्तानुसारं एतत् चलच्चित्रं ३००० पटलेषु प्रदर्शितं भविष्यति। एतादृश परिस्थितौ चलच्चित्रं बहु उत्तमम् अर्जयितुं शक्नोति अयं चलच्चित्रः प्रथमदिने १५ तः २० कोटिरूप्यकाणि सहजतया अर्जयितुं शक्नोति इति अनुमानं भवति।

ओङ्कारः स्वयं श्रीआदिगणेशरूपेण मूर्तिमानं भूत्वा अभवत् स्थापितः

तीर्थराजः प्रयागराजः सृष्टिकर्ता भगवता ब्रह्मणा यज्ञस्थानम् इति मन्यते। पौराणिकमान्यतानुसारं भगवता ब्रह्मणा सृष्टेः प्रथमं यज्ञं प्रयागराजे कृतं, यस्मात् कारणात् अयं क्षेत्रः प्रयागराजः इति नाम्ना प्रसिद्धः अस्ति। अस्याः पौराणिककथायाः अनुसारम् सर्वप्रथमं अस्मिन् क्षेत्रे गङ्गायाः तटे त्रिवेदस्य ब्रह्माविष्णुमहेशः चेत्यादीनां संयुक्तरूपं ओङ्कारेण आदिगणेशस्य मूर्तिरूपं गृहीतं, यस्याः पूजनानन्तरं ब्रह्मणा अस्यां धरायां दश अश्वमेधयज्ञानि कृतानि। अत एव इदं गङ्गातटे दशाश्वमेधघट्टु नाम्ना प्रसिद्धः तथा च भगवतः गणेशस्य एषा मूर्तिः आदि-ओङ्कार-श्रीगणेशः इति उच्यते। मन्दिरस्य पुरोहितः सुधांशुअग्रवालः कथयति यत् कल्याणपत्रिकायाः गणेश-अङ्के वर्णितम् अस्ति यत् आदिकल्पस्य आरम्भे ओङ्कारेण मूर्तिमानं भूत्वा गणेशस्य रूपं गृहीतम्। तस्य प्रथमपूजनान्तरमेव सृष्टेः सृजनस्य कार्यम् आरम्भम्। तेन कथितं यत् शिवमहापुराणस्य अनुसारं भगवता शिवेन अपि त्रिपुरासुरस्य वधात् पूर्वं आदिगणेशस्य पूजनं कृतम्। आदिगणेशरूपे भगवतः गणेशस्य विग्रहतां विनायकं च स्वरूपयोः पूजनं भवति।

षोडशतमीशताब्द्यां राजाटोडर मलद्वारा कारिता आसीत् पुनर्स्थापना अपि च मन्दिरस्य जीर्णोद्धारः

मन्दिरस्य पुरोहितः सुधांशु अग्रवालः कथयति यत् मन्दिरे स्थापितायाः गणेशप्रतिमायाः प्राचीनतायाः विषये स्पष्टतया किमपि न ज्ञायते। परन्तु, तस्य पूर्वजानां अभिलेखाः दर्शयन्ति यत् मन्दिरस्य जीर्णोद्धारं 1585 ईपू तमे वर्षे अकबरस्य नवरत्नेषु राजाटोडरमलेन कारितम्। यदा षोडशतम्यां शताब्द्यां राजाटोडरमलः अकबरस्य प्रासादस्य निर्माणं कारयति स्म। तस्मिन् एव काले तेन श्रीआदिगणेशस्य प्रतिमा गङ्गायाः तटे पुनर्स्थापनं कारितं मन्दिरस्य जीर्णोद्धारं च कारितम्।

2025 तमे वर्षे जनवरीमासात् त्रिवेणीतटे आयोज्यमानं महाकुम्भं दिव्यं भव्यं नव्यं च स्वरूपं प्रदातुं योगिसर्वकारस्य सङ्कल्पः अस्ति। एतस्यै दृढरूपं दातुं पर्यटनविभागः अपि निजीसंस्थाभिः सह मिलित्वा नूतनानि प्रतिमानानि निर्माति। महाकुम्भनगरस्य अरैलक्षेत्रे सज्जीकृता गुम्बजनगरी अस्य एकं दर्शनं ददाति।

आस्थायाः आधुनिकतायाः च अद्वितीयः सङ्गमः

सङ्गमस्य वालुकायां महाकुम्भस्य आरम्भात् पूर्वमेव आस्थायाः अध्यात्मस्य जगतः स्वरूपं गृहीतुम् आरम्भम्। अस्य आयोजनस्य साक्षिणः भवितुं गच्छतां कोटिशः पर्यटकानां श्रद्धालुनां च कृते कुम्भक्षेत्रं आधुनिकतायाः एकम् एतादृशं भव्यनगरं सज्जीकृतं भवति यं दृष्ट्वा सर्वेषां नेत्राणि चकाचकानि भवेयुः। आधुनिकतायाः, भव्यतायाः अध्यात्मस्य च अयम् अद्भुतः सङ्गमः गुम्बजनगरी या पर्यटनविभागस्य सहयोगेन एका निजसंस्था ईवो लाइफ स्पेस प्राइवेट लिमिटेड इति सज्जीकरोति। संस्थानिदेशकः अमितजौहरी कथयति यत् उत्तरप्रदेशस्य योगिसर्वकारेण पर्यटनक्षेत्रे नूतनाः अभिलेखाः स्थापिताः। अस्यां श्रद्धालायां तस्य इयं कल्पना त्रिवेणीवालुकायां साकारीभवति, यस्य कृते पर्यटनविभागात् चतुर्थांश त्रिहेक्टेयरभूमिः तेन प्राप्ता, यस्मिन् देशस्य प्रथमा गुम्बजनगरी सज्जीभवति।

महाकुम्भे पर्वतस्थानकस्य भावं प्रदास्यति गुम्बजनगरी

एतत् प्रथमवारं भविष्यति यदा महाकुम्भे कस्मिन् अपि स्थाने निवासकरणे सति पर्यटकाः श्रद्धालवः च पर्वतस्थानकस्य अनुभूत्याः अनुभवं कर्तुं शक्यन्ति। एतस्य अनुभवस्य साक्षिणः भवितुम् एकपञ्चाशत् कोटिरूप्यकाणां व्ययेन गुम्बजनगरी सज्जीभवति। गुम्बजनगर्याः निर्माणं करोति इवो लाइफ संस्थायाः निदेशकः अमित जौहरी

प्रयागराजस्य दशाश्वमेधघट्टे स्थापितः

अस्ति सृष्ट्याः प्रथमः पूज्यः श्रीआदिगणेशः

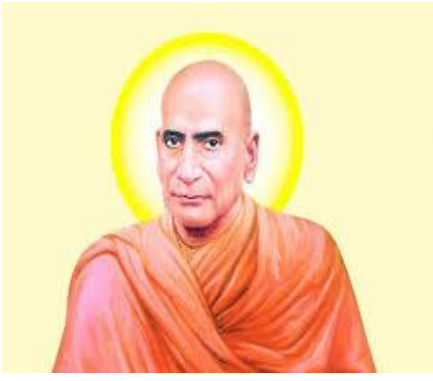

पौराणिकी मान्यता अस्ति यत् ओङ्कारः स्वयं श्रीआदिगणेशरूपेण मूर्तिमानं भूत्वा अभवत् स्थापितः ब्रह्मणा श्रीआदिगणेशस्य पूजनानन्तरम् एव कृतं सृष्ट्याः प्रथमः यज्ञः षोडशतमीशताब्द्यां राजाटोडरमलद्वारा कारिता आसीत् पुनर्स्थापना अपि च मन्दिरस्य जीर्णोद्धारः तीर्थराजः प्रयागराजः सनातन-आस्थायाः प्राचीनतमनगरेषु

अन्यतमः अस्ति। प्रयागराजे अतिप्राचीनविशेषमान्यतानाम् अनेकानि मन्दिराणि सन्ति, येषां वर्णनं वैदिकसाहित्येषु पुराणेषु च आगच्छति। तेषु एकं विशिष्टं मन्दिरं दरागञ्जस्थितः ओङ्कार-आदिगणेश-मन्दिरम् अस्ति। पौराणिकमान्यतानुसारं भगवता गणेशेन सृष्टौ सर्वप्रथमम् प्रतिमारूपेण अत्र गङ्गातटे एव गृहीतः। अत एव सः आदिगणेशः इति उच्यते स्म। अयं सृष्ट्याः आदिः प्रथमः च गणेशः अस्ति। मान्यता अस्ति यत् एतस्य दर्शनस्य, पूजनस्य च अनन्तरं आरम्भं कार्यं निर्बाधं सम्पन्नं भवति। मन्दिरे स्थापितायाः श्रीगणेशप्रतिमायाः प्राचीनतायाः विषये सम्यगतया किमपि वक्तुं न शक्यते, परञ्च मन्दिरस्य नवीनीकरणं 1585 ई० तमे राजाटोडरमलद्वारा कारितम्। महाकुम्भ 2025 इत्यस्य अवसरं मुख्यमन्त्रिणः योगिनः मार्गदर्शने अस्य मन्दिरस्य सौन्दर्यीकरणं भवति।

अमरहुतात्मा स्वामिश्रद्धानन्दः

स्वामिश्रद्धानन्दस्य जन्म क्रीस्तशके षट्पञ्चाशतोत्तर-अष्टादशशतकस्य फरवरीमासस्य द्वाविंशति दिनाङ्के पंजाबप्रान्तस्य जालन्धरजनपदान्तर्गते तलवानग्रामे अभवत्। महोदयस्य बाल्यावस्थायाः नाम मुंशीरामः आसीत्। जीवनस्य आरम्भिककाले तु मुंशीरामः ईश्वरस्य अस्तित्वे न विश्वासति स्म। तस्य जीवने अनेकाः दुर्व्यसनाः अपि आसन्। परन्तु एकदा बरेलीनगरे महर्षिदयानन्दस्य प्रवासावसरे मुंशीरामः अपि महर्षिदयानन्दस्य प्रवचनं श्रुतवान्। प्रवचनान्तरं मुंशीरामस्य महर्षिदयानन्देन सह ईश्वरस्य अस्तित्वस्य विषये चर्चा अपि अभवत्। महर्षिदयानन्दस्य तर्कान् श्रुत्वा सः तेषां समक्षं समर्पणं कृतवान्। तदारभ्य सः दृढ-ईश्वरभक्तः वैदिक-धर्मस्य प्रचारकश्च जातः। महर्षिदयानन्दस्य महाप्रयाणोऽपरान्तं मुंशीरामेण स्वस्य समर्पणं स्वदेश- शिक्षा- भाषा- संस्कृति- स्त्रीकल्याण-दलितोद्धारय च कृतम्। अधुना सः सामाजिकेषु कार्येषु सक्रियभूमिकायां कार्यस्य प्रारम्भं कृतवान्। तेषाम् उपरि गृहस्य दायित्वानि अपि सन्ति। परन्तु ते सामाजिकजीवने पारिवारिकजीवने च सामञ्जस्यं कृत्वा कार्यम् अकुर्वन्। तस्मिन् समये भारते आङ्गल-विद्यालयाः चलन्तः आसन्। तेषु विद्यालयेषु पश्चिमी-शिक्षायाः महत्त्वम् अधिकम् आसीत्। तत्र ईसाई-मतस्य अपि प्रचारं भवति स्म। एतत् दृष्ट्वा स्वशिक्षायाः संस्कृतेऽपि उत्थानाय ते एकोत्तपनवदशशतके हरिद्वारस्य काङ्गडीग्रामे गुरुकुलस्य स्थापनां कृतवन्तः। क्रीस्ते सप्तदशशतकनवदशशतके मुंशीरामः संन्यासं स्वीकृत्य स्वामिश्रद्धानन्दः इति नाम्ना विख्यातो जातः। स्वाधीनतायाः आन्दोलने अपि स्वामिश्रद्धानन्दस्य योगदानम् अविस्मरणीयम् अस्ति।

नवदशशतकनवदशशतके स्वामिश्रद्धानन्दः देहलीस्थिते जामा-मस्जिदतः एकां विशालजनसभां संबोधितवान्। स्वामिमहोदयेन स्वस्य जीवनकाले स्त्रीशिक्षायाः कृते अपि महत्त्वपूर्णानि कार्याणि विहितानि। एकोनविंशोत्तरनवदशशतके दिसम्बरमासे अमृतसरे चतुर्त्रिंशततमे काङ्ग्रेसअधिवेशने स्वामिश्रद्धानन्देन स्वागतसमित्याः अध्यक्षरूपेण स्वउद्बोधनं हिन्दीभाषायां दत्तम्। ते हिन्दीभाषायां अर्जुन इति नाम्ना एकस्य पत्रस्य प्रकाशनम् अपि अकुर्वन्। स्वामी श्रद्धानन्दः शुद्धि-आन्दोलनस्य प्रणेता आसीत्। आर्यसमाजस्य माध्यमेन स्वामिना असंख्यजनानां पुनः वैदिक-सनातनधर्मे प्रवेशः कारितम्। षट्त्रिंशत्याधिकनवदशशतकस्य दिसम्बरमासस्य द्वाविंशति दिनाङ्के नयाबाजारस्थितस्य स्वामिश्रद्धानन्दस्य आवासे एकः अब्दुलरशीदः नामकः उन्मादियुवकः धर्मचर्चायाः व्याजेन तेषां प्रकोष्ठे प्रविष्ट्य स्वामि-श्रद्धानन्दस्य हत्याम् अकरोत्। स्वामिश्रद्धानन्दस्य बलिदानं देशस्य कृते एका अपूर्णया क्षतिः आसीत्।

-डॉ. राहुलः सहायकाचार्यः, संस्कृत-विभागः
पंजाबी-विश्वविद्यालयः, पटियाला

धारावाहिकं गीताप्रश्नोत्तरम् -१२ अष्टादशोऽध्यायः प्रारभ्यते

अर्जुनः- हे भगवन्! संन्यासस्य त्यागस्य च तत्त्वं पृथक्तया ज्ञातुम् इच्छामि, कृपया उच्यताम्।

श्रीकृष्णः- अर्जुन! संन्यासे, त्यागे च दार्शनिकानां चत्वारि मतानि सन्ति, तानि अहं वदामि, शृणु।

अर्जुनः- हे केशव! कानि मतानि सन्ति तानि?

श्रीकृष्णः- हे पार्थ! केचन दार्शनिकाः वदन्ति यत् काव्यकर्मणां न्यासं हि संन्यासं स्यादिति। केचन वदन्ति यत् सर्वकर्मणां फलत्यागः हि त्यागः स्यादिति। अन्ये केचन वदन्ति- कर्मणि दोषवत् त्याज्यानि एव इति। इतरे केचन मनीषिणः यज्ञदानतपोरूपाणि कर्मणि न त्याज्यानि इति वदन्ति। विदुषाम् इमानि चत्वारि मतानि मया उक्तानि, त्वया तदवगतं वा अर्जुन?

अर्जुनः- आ दार्शनिकानां, विदुषां वा चत्वारि मतानि तु मया अवगतानि एव। परन्तु अस्मिन् विषये तव मतं चेत् किम्? एतदेव श्रोतुकामोऽस्यहं भगवन्!

श्रीकृष्णः- हे भारत! संन्यासः, त्यागः चेति द्वयोर्मध्ये त्वं प्रथमतः त्यागविषयकं मे मतं शृणु, यतोहि त्यागः त्रिविधः प्रोक्तः। यज्ञदानतपोरूपाणि कर्मणि न कदापि त्याज्यानि, प्रत्युत तानि अवश्यमेव कर्तव्यानि। कारणं तेषु एकमपि कर्म मनीषिणः पुनाति।

अर्जुनः- भगवन्! केवलम् एतानि एव त्रिविधानि कर्मणि कर्तव्यानि सन्ति किम्?

श्रीकृष्णः- हे कृन्तीपुत्र! अन्यान्यपि सन्ति कर्मणि तु। परन्तु उपर्युक्तानि यज्ञदानतपोरूपाणि, एवञ्च अन्यान्यपि शास्त्रविहितानि कर्मणि आसक्तिं, फलेच्छां च त्यक्त्वा मनुष्यैः कर्तव्यानि इत्येवं मदीयं निश्चितम् उत्तमं च मतमस्ति इति, शम्।

(गी०-१८/०१-०६)
(अनुवर्तिष्यते) -नारदः ।

यज्ञोपवीतं कदा कदा धारणीयम्
सूतके मृतके चैव गते मासेचतुष्टये।
नवयज्ञोपवीतानि धृत्वा जीर्णानि सन्त्यजेत्।।
वसिष्ठकुमारव्यासः

॥ श्रीरामायणकथा ॥

उत्तरकाण्डम्! (सप्तचत्वारिंशः सर्गः)
सीतायाः प्रसवः, वाल्मीकिद्वारा सीतायाः
पुत्रयोः नामकरणम्।
(तृतीयः खण्डः)

महर्षिः वाल्मीकिः तत्र गत्वा बालचन्द्रप्रतीकाशौ देवपुत्रीं दृष्ट्वा अत्यन्तं प्रीतः अभवत्, तयोः च भूतर्षां रक्षोविनाशिनो रक्षां चाकरोत्। सः द्विजः वाल्मीकिः कुशामुर्ध्नि लवञ्चैव उपादाय वृद्धाभ्यः दत्त्वा अब्रवीत् - तयोः यः पूर्वजः जातः सः मन्त्रसत्कृतैः कुशैः निर्मार्जनीयः। तदा तस्य नामापि कुश इति भवेत्। तयोः यः अवरः जातः सः लवैः निर्मार्जनीयः, तदा तस्य नाम लव इति भवेत्। एवं तौ उभावपि यमजातकौ

कुशलवौ नाम्ना ख्वातियुक्तौ भविष्यतः। ततः ताः वृद्धाः मुनिहस्तात् कुशान् लवान् च गृहीत्वा तयोः बालकयोः तथैव रक्षाविधानम् अकुर्वन्। तत्र सीतायाः प्रसवः, बालकयोः नामकरणं, रामसीतयोः कीर्तनम् इत्यादिकं सुमहत् प्रियं पर्णशालायां शयानः शत्रुघ्नः अर्द्धरात्रे सर्वम् अशृणोत्। एतत् सर्वं श्रुत्वा शत्रुघ्नः मनसि सीताम् उद्दिश्य अब्रवीत् हे मातः! सौभाग्यवशतः अद्यैव त्वं पुत्रद्वयम् अस्याः। रामस्य पुत्रद्वयं जातम् इति ज्ञात्वा महात्मनः शत्रुघ्नस्य अत्यन्तं हर्षः अभवत्। एवमेव तस्य महात्मनः शत्रुघ्नस्य वार्षिकी श्रावणी रात्रिः व्यतीता। प्रभाते महावीर्यः शत्रुघ्नः पौर्वाहिकीं क्रियां कृत्वा मुनिं वाल्मीकिम् आमन्त्र्य पश्चिमदिशम् अगच्छत्। ततः सः यमुनातीरं गत्वा पुण्यकीर्तनाम् ऋषीणाम् आश्रमे सप्तरात्रम् उषितः। सः नृपः शत्रुघ्नः तत्र भार्गवप्रमुखैः ऋषिभिः सार्धम् अभिरूपाभिः कथाभिः वासम् अकरोत्।

चौरस्य परितः भटाः सन्ति, तथैव राजानं परितोऽपि भटाः सन्ति।
माता बालकम् उक्तवती- 'पृथ्वीस्वर्गयो मध्ये यः भेदोऽस्ति तद् भेदं अत्रैव। चौरस्य परितः ये भटाः सन्ति तेषां नियन्त्रणे सः चौरः अस्ति, किन्तु राज्ञः परितः ये भटाः सन्ति ते राज्ञः अधीनस्थः सन्ति। चौरः किमपि कर्तुम् असमर्थः।

तं किमपि स्वातन्त्र्यं नास्ति किन्तु राजानं स्वातन्त्र्यम् अस्ति। राजा यद् वदति ते भटानां बन्धनकारकं, यत्र राजा गच्छति तत्र तत्र भटाः अगच्छन्। राजा एकाकी स्थातुम् इच्छति तर्हि सर्वेः भटाः तत्रतः निर्गच्छन्ति। राजा मुक्तोऽस्ति। राजा या आज्ञा दीयते तद् भटानां कृते बन्धनकारकम्।

एषा कथा अस्मान् किं बोधयति?
'स्वमनः, स्वभावना, स्वविकारं भटाः सन्ति यदि वयं तेषां नियन्त्रणे तर्हि वयं 'चौरः' च किन्तु यदि स्वमनः, स्वभावना, स्वविकारम् अस्माकम् अधीनस्थः तर्हि वयं 'राजा' भविष्यामः। चयनं भवद्भिः करणीयम्।
'मन एव मनुष्याणां कारणं बन्धमोक्षयोः।
बन्धाय विषयसंगि मोक्षे निर्विषयं स्मृतम्॥'

[मैत्रायणी उप. ६-२४]

डॉ. वर्षा प्रकाश टोणगांवकर पुणे/ महाराष्ट्रम्

'बोधकथा' [गुरुणां कथा]

एका गृहिणी स्वबालकेन सह विपणितः गच्छति स्म। तदा केचन सैनिकाः चौरं गृहीत्वा नयति स्म। बालकं स्वमातरम् अपृच्छत्- कः सः? किमर्थं भटाः तं नयन्ति? तदा माता उक्तवती- सः चौरः अस्ति। अन्येषां धनं हरति, एतस्मिन् कारणेन- भटाः तं गृहीतवन्तः, इदानीं तं दण्डयित्वा कारागृहे प्रेषयिष्यति। अग्रे गमनान्तरं तस्याः नगर्याः राजा आगच्छति स्म। राजानं परितोऽपि भटाः आसीत्। तस्मिन्नेवक्षणे बालकेन पृष्ठं- 'माता पश्यतु एकं अन्यः चौरः आगतः, तदा माता उक्तवती- शनैः वद! अन्यथा भटाः आवां ताडयिष्यन्ति। सः राजा अस्ति। बालकेन पृष्ठम्- को भेदोऽस्ति?